

Η ναυς των ονείρων - Ο ήχος του Παπαδιαμάντη

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Φωτο: papadiamantis-dimotikosxoleioportaria.blogspot.com

Η ναυς των ονείρων είναι μια μουσικοθεατρική παράσταση, σκηνική σύνθεση εικόνων δανεισμένων από τέσσερα ερωτικά διηγήματα του Αλ. Παπαδιαμάντη («Όνειρο στο Κύμα», «Έρωτας στα Χιόνια», «Η Φαρμακολύτρια» και «Υπό την Βασιλικήν Δρυν»).

Η δουλειά της Ευαγγελίας Θαλασσινής (σκηνοθέτης, ηθοποιός) και της Γεωργίας Καλοδίκη (μουσικοσυνθέτης) είναι μια σπουδή – όχι στο νοηματικό περιεχόμενο, αλλά στη μουσικότητα του παπαδιαμαντικού λόγου. Αναζητείται ο λόγος ως βαθύτερη αρμονία που διανοίγει τον εσωτερικό, ψυχοπνευματικό κόσμο του ανθρώπου, φέρνοντάς τον σε επαφή με την πηγή της ζωής και της υπαρξιακής πληρότητας. Ξέρουμε ότι ο Παπαδιαμάντης υπαινίσσεται νοσταλγικά τη βιωματική αίσθηση αυτής της πληρότητας, περιγράφοντας την απώλειά της. Το βίωμα αυτής της νοσταλγίας για την απωλεσμένη πληρότητα προσπαθεί να αποδώσει η παράσταση, όχι όμως περιγράφοντάς το με λόγια (όχι δηλαδή ως νόημα), αλλά ως

«μουσική του λόγου» (των φράσεων, τις λέξεων, των ήχων, των τόνων, των κινήσεων, των αισθημάτων).

Η σκηνική παρουσία της Ευ. Θαλασσινής παραπέμπει στην εικόνα ενός μοναχικού ανθρώπου που ζει τον λόγο ως ένα κατ' εξοχήν «εσωτερικό τοπίο». Στο σημείο αυτό οφείλω να πω ότι προβληματίστηκα κάπως. Ο ενδοιασμός μου είναι μήπως με τον τρόπο αυτό, αποκομμένος από το εξωτερικό ρεαλιστικό περιβάλλον του (φύση, άνθρωποι, πράξεις) ο λόγος του Παπαδιαμάντη γίνεται περισσότερο «εσωτερικός», δηλαδή περισσότερο «ψυχολογικός», απ' ό,τι πρέπει. Μήπως έτσι χάνεται η πνευματική πολυμέρεια της χαρακτηριστικής για τον Παπαδιαμάντη τραγικής (αν)ισορροπίας μεταξύ ανθρωπίνου και θεϊκού, υλικού και πνευματικού, πτωτικού και παραδεισιακού, και αντ' αυτού μετατρέπεται σε μια μονομερώς ψυχολογική αντίστιξη αμιγώς συναισθηματικών ποιότητων (χαρά-λύπη, ελπίδα-φόβος, πληρότητα-απώλεια κλπ).

Έχω την αίσθηση ότι η Ευ. Θαλασσινή έχει επίγνωση αυτού του ζητήματος και προσπαθεί να το αντιμετωπίσει με διάφορους τρόπους. Πολύ πετυχημένο είναι το εύρημα με τα γυαλιά. Η ηθοποιός εμφανίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της παράστασης με ένα ζευγάρι μαύρα γυαλιά που λειτουργούν όπως η αρχαία θεατρική μάσκα, αποσυνδέοντας τη δραματική έκφραση από το προσωπικό συναίσθημα της ηθοποιού. Τα πράγματα είναι πολύ πιο δύσκολα με την κίνηση, όπου εκεί η ηθοποιός, μόνη της καθ' όλη τη διάρκεια της παράστασης, καλείται να εκφράσει το «εσωτερικό» βίωμα αποφεύγοντας τον ψυχολογισμό. Δύσκολο στοίχημα. Πολύ όμορφο και πολύ ειλικρινές είναι το κομμάτι με το προσωπικό κείμενο-επιστολή της Ευ. Θαλασσινής προς τον Παπαδιαμάντη: «Πού πήγαν οι ψυχές κυρ Αλέξανδρε;»

Πολύ ενδιαφέρουσα η μουσική. Η συνθέτης Γ. Καλοδίκη απέφυγε αυτό που θα ήταν ίσως η εύκολη λύση – να παισιώσει το παπαδιαμαντικό κείμενο με παραδοσιακό ή βυζαντινοπρεπές μέλος. Προτίμησε έναν ήχο ηλεκτρονικό, ο ατμοσφαιρικός χαρακτήρας του οποίου υπηρετεί την ιδέα του «εσωτερικού τοπίου». Πολύ απαιτητικό το τραγούδι και πολύ καλή η Ευ. Θαλασσινή που ανταποκρίθηκε στη δυσκολία του. Πολύ πετυχημένες και οι διάφορες ηχητικές παρεμβολές, όπως π.χ. η αναπάντεχη εισβολή ήχων από ειδήσεις και διαφημίσεις τηλεφωνίας. Πάντως, θα έπρεπε ίσως να αναζητηθεί μια καλύτερη ισορροπία μεταξύ της φωνής και της λοιπής ηχητικής παισίωσης, ώστε να μην επικαλύπτεται η φωνή και κυρίως να μην προσβάλλεται η ευκρίνεια των αρθρωμένων ήχων. Δεν ξέρω αν είναι τεχνικώς εφικτό, αλλά θα ήταν πιστεύω πολύ καλύτερα αν η φωνή έφτανε φυσική στα αυτιά των θεατών, χωρίς την παρεμβολή του μικροφώνου. Αυτό και μόνο ίσως να προσέδιδε στο γενικό ύφος της παράστασης τον παραπάνω τόνο φυσικού

ρεαλισμού που κατά τη γνώμη μου χρειαζόταν.

Ο θεατής που θα πάει στην παράσταση θα πρέπει να είναι υποψιασμένος ότι δεν πάει να παρακολουθήσει μια ιστορία με αφηγηματική πλοκή (με αρχή, μέση και τέλος), αλλά πάει να μετάσχει σε μια βιωματική εμπειρία. Αυτό είναι, πιστεύω, το κλειδί για να ευχαριστηθεί και για να κερδίσει όσα η παράσταση μπορεί να του προσφέρει. Και θα ήθελα εδώ, κλείνοντας, να μεταφέρω την προσωπική μου εμπειρία. Κάποια στιγμή, στην προσπάθειά μου να συντονιστώ με τη μη αφηγηματική εκφορά του λόγου, έκλεισα τα μάτια, εστιάζοντας στον ήχο. Και τότε, παρασυρμένος από τον μουσικά εκφερόμενο λόγο, ένιωσα το ίδιο αίσθημα μ' αυτό του μοναστηριακού όρθρου, όπου μεταξύ ύπνου και ξύπνιου ο λόγος διεισδύει στα ενδότερα της νοήσεως και γίνεται σύντροφος καρδιακός. Εγώ τουλάχιστον δεν θα είχα να ζητήσω κάτι περισσότερο απ' αυτό για να θεωρήσω την παράσταση πετυχημένη.

Βασίλης Ξυδιάς

ΣΗΜ. Η παράσταση ξεκίνησε στις 28 Μαρτίου και θα συνεχίζεται έως τις 31 Μαΐου, Παρασκευή και Σάββατο 9.30 - 10.30 μμ στον [«Κενό Χώρο»](#) (Αγησιλάου 77Α, Κεραμεικός, τηλ: 698.945.5965).

Πηγή: [Αντίφωνο](#)